

### **Література:**

1. Конституція України: прийнята 28 червня 1996 року на п'ятій сесії Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 254к/96-ВР.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 2341-III.
3. Постанови Пленуми Верховного Суду України 1972-2002. – Офіц. вид. // За заг. ред. В.Т. Маляренка. – К.: А.С.К., 2003. – С. 400-404.
4. Правила надання послуг з технічного обслуговування і ремонту автомобільних транспортних засобів. Затв. наказом Міністерства транспорту України від 11 листопада 2002 року № 792.
5. Бурдін В.М. Деякі аспекти кримінальної відповідальності за злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту за КК України / Володимир Миколайович Бурдін // Новітні кримінально-правові дослідження. – 2016. – С. 13-17.
6. Гороховська О.В. Кримінальна відповідальність за вбивство через необережність: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ін-т держави і права ім. Корещького. – К., 2003. – С. 10, 14.

УДК 343.57:34.05

**СНЕГОВИЙ Владислав**

## **ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПРОТИДІЇ НАРКОТИЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ТА ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ**

Незаконний обіг наркотичних засобів та його організований сегмент – наркобізнес – у світі мають тенденцію до зростання і є одними з найнебезпечніших видів організованої злочинності. Їм притаманні транснаціональний характер, професіоналізм, висока технічна оснащеність злочинних угруповань, наявність власної розвідки й контррозвідки, володіння новітніми формами й методами протидії правоохоронним і судовим органам. Окрім цього, наркобізнес спричиняє збільшення кількості хворих на наркоманію, розростання корисливо-насилницької злочинності [6, с. 105].

Відповідно до санкцій за наркотичні злочини, які передбачені в законодавстві, країни поділяють на три групи:

Перша група – «група жорсткої політики». До цієї групи країн можна віднести Малайзію, Іран, Пакистан, Китай та ін., де боротьба ведеться найжорсткішими засобами, аж до смертної кари, і законодавство в частині, що стосується розповсюджувачів наркотиків, максимально посилено. Наприклад, в Ірані тільки за півтора року відповідно до Закону 1989 р. було публічно страчено понад тисячу осіб.

Друга група – «група жорсткого контролю». Для країн, які входять до цієї групи (Великобританія, Франція, Австрія та ін.), притаманним є те, що державними органами здійснюється жорсткий контроль за обігом

будь-яких видів наркотичних засобів, йде активне протистояння наркомафії, але найбільш радикальні заходи не вживаються.

Як і в інших державах проблема наркотичної злочинності в Великобританії також досить актуальна. В 1964 році був прийнятий Закон про попередження зловживання наркотичними засобами. За даним законом підприємства, які виготовляють та збувають наркотичну продукцію зобов'язані були значно обмежити ввезення і вивіз наркотичних засобів. Законом від 2 червня 1965 року передбачались основні положення про кримінальну відповідальність за незаконне розповсюдження наркотичних засобів з детальним переліком видів наркотиків, які забороняється ввозити і вивозити без спеціального дозволу.

У 1967 р у зв'язку з широким розповсюдженням вживання героїну і галюциногенних речовин типу ЛСД, прийнятий Закон про контроль за поширенням небезпечних видів наркотиків. Закон про кримінальне правосуддя 1982 вніс значні зміни в систему кримінальних покарань щодо жінок –правопорушників, головним чином, це стосується порядку призначення і виконання позбавлення волі. 3 травня 1983 в країні почала переглядатися також кримінальна політика щодо правопорушень неповнолітніх. Особі, яка не досягла 17-ти років, як правило, призначається покарання терміном позбавлення волі не більше 1 року. Молоді люди можуть направлятися в центри тимчасового ув'язнення, якщо суд визнає можливим призначити покарання у вигляді позбавлення волі менше ніж на 4 місяці. Якщо ж кримінальне діяння вчинили жінки до 17 років, то суд, визнавши їх винними, не призначає покарання у вигляді позбавлення свободи. Жінкам у віці від 17 до 21 року встановлено мінімум утримання в місцях позбавлення волі – 3 тижні. Крім того, реформа кримінальної політики Англії щодо неповнолітніх передбачає розширення всякого роду освітніх програм. Наприклад, встановлення двогодинного тижневого мінімуму для загальноосвітньої підготовки і годинного мінімуму для фізичної підготовки.

З 1994 року діє багатопланова стратегія протидії зловживанню наркотиками, що передбачає проведення заходів щодо боротьби з наркотичними засобами за п'ятьма пріоритетними напрямками. Боротьба проти попиту на наркотики здійснюється за двома напрямками: утримання тих, хто ще не зловживає ними, і допомога тим, хто вже вподобав їх [5, с. 77].

Франція, яка є однією з основних країн-виробників макової соломи, здійснює ефективний контроль над виробництвом на основі введених систем ліцензування та кримінальних покарань, що обмежують масштаби витоку і незаконного використання не тільки даного, а й інших видів наркотиків. У Франції притягуються до кримінальної відповідальності не тільки фізичні, але і юридичні особи.

До фізичних та юридичних осіб, винних у вчиненні злочинного діяння, пов'язаного з незаконною торгівлею наркотиками, поряд з основни-

ми видами покарань, суд може винести рішення про призначення додаткового покарання у вигляді конфіскації установок, обладнання і всього майна, що служило, безпосередньо або побічно, для здійснення злочинного діяння; конфіскації всього або частини майна засудженого; позбавлення ліцензії на 5 років або закриття закладу, якщо власником або з його співучастю були вчинені кримінально-карані незаконні операції з наркотиками.

Однією з основних особливостей законодавства Франції є встановлення аналогічних меж покарань як за закінчений злочин, так і за замах на злочин.

Третя група – «ліберальна». До цієї групи країн можна віднести такі, в яких частково були дозволені деякі види «легких» наркотиків. Найбільш відомим її представниками є Голландія, Німеччина, Італія, Іспанія та Швейцарія. Однак, проаналізувавши голландський варіант вирішення окресленого питання, можна виявити, що досвіду протидії обігу наркотиків у цій країні практично немає. Існує подвійний стандарт стосовно наркотиків, який дозволяє, з одного боку, експортувати до Західної Європи марихуану, вирощену на території держави, а з іншого – стимулює потік «наркотуристів». Більш того, Голландія, в першу чергу Амстердам, перетворилася на «наркотичну яму Європи».

В Італії кримінально-караними визнаються незаконне поводження (пропозиція, збут, передача й ін.) наркотичних засобів в невеликому розмірі для споживання іншою особою, зберігання наркотиків для споживання іншою особою, також незаконне виробництво наркотичних речовин (з виділенням кваліфікуючих ознак – «у великому розмірі» і «організоване незаконне виробництво наркотичних речовин») [3, с. 117].

Також в даній країні передбачається підвищена кримінальна відповідальність членів збройних мафіозних угруповань (злочинні групи, члени яких мають при собі вогнепальну зброю або вибухові речовини або приховують їх у схованках) за незаконні дії у сфері обігу наркотиків.

Іспанське законодавство найбільш показове в сфері диференціації відповідальності за вчинення незаконних дій з різними видами наркотиків. Після введення в Іспанії в 1985 року голландської моделі (легальне споживання наркотиків в немедичних цілях) кількість тільки зареєстрованих наркоманів збільшилася з 200 тис. до 1,5 млн., а країна перетворилася на перевалочну базу наркотиків з усього світу. Це істотно вплинуло на розміри покарань. В даний час іспанське законодавство карає діяння з «м'якими наркотиками» строком до 17 років 4 місяців, замість 6-ти років, як раніш, позбавлення волі, а за жорсткі до 23 років 4 місяців, замість 12-ти років, як раніше.

Так як Україна є учасницею всіх основних Конвенцій, то її законодавство в більшій мірі відповідає положенням цих Конвенцій. До числа

досягнень національного законодавця відносять ту обставину, що Україна першою з країн СНД погодила внутрішнє законодавство в сфері контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів з вимогами відповідних конвенцій ООН, що знайшло своє відображення у прийнятті відповідних законів.

Так, законами України передбачено жорсткий контроль за обігом наркотичних засобів і психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, встановлено заборону на здійснення з ними дій з метою, що суперечать правовим розпорядженням, а також заходи відповідальності за його порушення.

Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», визначає правові та організаційні засади державної політики щодо обігу в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, повноваження органів виконавчої влади, встановлює порядок державного контролю, чітко передбачає права та обов'язки фізичних і юридичних осіб у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів [1].

Наступним, досить важливим в даній сфері є Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними. Даний закон врахувавши міжнародні норми визначає систему заходів в Україні, спрямованих проти незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними, а також визначає права і обов'язки юридичних осіб і громадян у зв'язку із застосуванням цього Закону.

Також у даному Законі визначено організацію протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а саме: Протидію незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюють Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Генеральна прокуратура України, Державний митний комітет України, Державна прикордонна служба України, центральний орган виконавчої влади у сфері охорони здоров'я України та інші органи виконавчої влади в межах наданих їм законом повноважень [2].

Основним в даній сфері є Кримінальний кодекс України. В цьому нормативному акті, а саме в розділі XIII передбачені злочини в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів або прекурсорів та відповідальність за дані злочини. Порівняно з іншими європейськими країнами в Україні основних складів злочинів в наркотичній сфері найбільше, а саме шістнадцять. Щодо інших європейських держав: найбільша кількість складів аналізованих злочинів міститься у Кримінальному кодексі Болгарії – вісім; найменша кількість – у Кримінальних кодексах Данії, Норвегії – по три склади злочинів [4, с. 380].

Порівняльне дослідження законодавства у сфері боротьби з наркотичною злочинністю в різних державах дозволило виділити властивості законодавчого вирішення боротьби з наркоманією і наркотизмом в Європейських країнах, пов'язані з національними особливостями правової системи держави, наявністю міжнародно-правових зобов'язань на рівні міждержавних відносин і залежні від того, чи є держава більшою ступеня експортером (країна-виробник), імпортером (країна-споживач) або країною-транзитом наркотиків.

Підводячи підсумки аналізу правового регулювання боротьби з наркотичною злочинністю в різних країнах, слід зазначити, що законодавство переважної більшості країн світу керуються міжнародними правовими актами. Разом з тим законодавство і виконавча система покарань різних держав в області боротьби з наркотичною злочинністю специфічні, що обумовлено не стільки національними особливостями країни, скільки конкретно сформованою криміногенною ситуацією в цій сфері. При існуючих особливостях правових систем, що регламентують відповідальність за наркотизм і наркоманію в різних країнах, загальною тенденцією є різке посилення покарань за організовані форми вчинення злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин.

### **Л і т е р а т у р а :**

1. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15 лютого 1995 року № 60/95-вр // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 10.
2. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними: Закон України від 15 лютого 1995 року № 62/95-вр // Відомості Верховної Ради України. – 1995 р., № 10.
3. Жилина Н. Ю. Особенности международно-правового предупреждения и борьбы с наркопреступностью, наркотизмом и наркоманией / Н. Ю. Жилина // Научные ведомости БелГУ. Сер. Философия. Социология. Право. – 2010. – № 2(73), вып. 11. – С. 116–125.
4. Горох П. Відповідальність за «наркотичні» злочини: порівняльно-правовий аналіз законодавства деяких європейських та азійських держав / П. Горох // Актуальні проблеми держави і права. – 2010. – № 4. – С. 379–385.
5. Копотун І. М. Запобігання незаконному обігу наркотичних засобів в Україні та зарубіжних країнах / І. М. Копотун // Наукові праці НУ ОЮА. – 2015. – С. 74–80.
6. Погорельский М. А. Агентурна робота федеральних правоохоронних органів США у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів / М. А. Погорельский, І. В. Смирнова // Юридичний радник. – 2007. – № 5 (19). – С. 101–105.